

**SESIZAREA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
ÎN VEDEREA PRONUNȚĂRII UNEI HOTĂRÂRI PREALABILE
PENTRU DEZLEGAREA UNEI CHESTIUNI DE DREPT
PRIVIND APLICAREA DISPOZIȚIILOR ART. 16
COD PROCEDURĂ PENALĂ REFERITOARE LA CAUZELE
CARE ÎMPIEDICĂ PUNEREA ÎN MIȘCARE ȘI EXERCITAREA
ACȚIUNII PENALE ÎN CADRUL PROCEDURII DE CAMERĂ
PRELIMINARĂ**

Conf. univ. Bogdan BUNECI

Abstract

The institution of the preliminary chamber judge is regulated in the current Code of Criminal Procedure as a judicial body in its own right, distinct from the court, which performs other tasks than the preliminary chamber filter check. The competence of the preliminary chamber judge is linked to the performance of certain acts or the taking of certain measures after the completion of the criminal proceedings, either by resolving complaints against decisions not to prosecute or not to prosecute, or by verifying the legality of the prosecution or the taking of evidence and the performance of procedural acts by the prosecution.

Keywords: *preliminary chamber judge, criminal action, statute of limitations, referral, Code of Criminal Procedure.*

După intrarea în vigoare a Codului de procedură penală (C. pr. pen.), la 1 februarie 2014, în cadrul proceselor penale aflate în procedura camerei preliminare au fost invocate pe lângă legalitatea sesizării instanței și verificarea legalității administrării probelor și dacă judecătorul de cameră preliminară are competența de a se pronunța pe vreunul din cazurile prevăzute de art. 16 C. pr. pen. în care a fost pusă în mișcare acțiunea penală și aceasta nu mai poate fi exercitată.

Recent, o Curte de Apel din țară a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art. 475 C. pr. pen., pentru a pronunța o hotărâre prealabilă cu privire la modul de aplicare a dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. f) (intervenția prescripției) C. pr. pen., art. 309 alin. (1) și art. 315 alin. (1) lit. b) C. pr. pen., dacă în cadrul procedurii de cameră preliminară reglementată de art. 342 și urm. C. pr. pen.,

respectiv dacă în carul acestei proceduri - vizând legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală (în contextul analizării, în principal, a unor excepții de nelegalitate a actului de punere în mișcare a acțiunii penale și a actului de sesizare a instanței, pentru motivul emiterii acestora după împlinirea termenului de prescripție a răspunderii penale) - *judecătorul de cameră preliminară poate reține împlinirea acestui termen, pe cale incidentală, ca temei concret al unor nelegalități ale actelor contestate, respectiv al unei nelegalități privind administrarea probelor ulterior împlinirii termenului de prescripție a răspunderii penale, în mod subsecvent constatării nulității actului de punere în mișcare a acțiunii penale.*

Considerăm că având în vedere atât competența judecătorului de cameră preliminară, a obiectului procedurii în cameră preliminară, cât și sesizarea Înaltei Curți cu o chestiune prealabilă ce ar privi o cale incidentală în aplicarea prescripției ca o chestiune de nelegalitate ale actelor contestate este inadmisibilă în procedura camerei preliminare din următoarele considerente:

Potrivit art. 54 C. pr. pen., judecătorul de cameră preliminară are competența de a verifica legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală, de a soluționa plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimiteri în judecată și a soluționa alte situații expres prevăzute de lege.

Așa cum s-a pronunțat și Curtea Constituțională¹, judecătorul de cameră preliminară îi revine funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și că, în concepția legiuitorului, această nouă instituție procesuală **nu aparține nici urmăririi penale, nici judecătii, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal**. Procedura camerei preliminare a fost încredințată, potrivit art. 54 C. pr. pen., unui judecător - *judecătorul de cameră preliminară* -, a cărui activitate se circumscrie aceleiași competențe materiale, personale și teritoriale ale instanței din care face parte, conferindu-i acestei noi faze procesuale un caracter jurisdicțional.

Curtea a mai constatat că activitatea acestuia **nu privește fondul cauzei**, actul procesual exercitat de către acesta neantamând și nedisponând, în sens pozitiv sau negativ, cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict: faptă, persoană și vinovăție. Astfel, potrivit prevederilor art. 342 C. pr. pen., competența judecătorului de cameră preliminară constă în verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și legalității sesizării instanței, în verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Chestiunile legate de atribuțiile judecătorului de cameră preliminară ce intră în competența acestuia au o delimitare foarte clară, iar atunci când soluționează alte

¹ Decizia nr. 641/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 344 alin. (4), art. 345, art. 346 alin. (1) și art. 347 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014.

situații expres prevăzute de lege, legiuitorul se referă la anumite situații care ar putea să apară în cadrul procedurii de cameră preliminară, cum ar fi: recuzarea, abținerea, măsurile preventive și calea de atac împotriva acestor măsuri, luarea și ridicarea măsurilor provizorii de siguranță cu caracter medical, luarea măsurilor asiguratorii și contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurilor asiguratorii².

Așa cum se arată în dispozițiile art. 342 C. pr. pen., obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Referitor la aceste aspecte, tot Curtea Constituțională³ a arătat că procedura în camera preliminară este o **fază distinctă de faza de urmărire penală și faza de judecată**, obiectul său, astfel consacrat de art. 342 din Codul de procedură penală, este situat **în timp între două momente procesuale**, și anume cel al sesizării instanței de judecată prin rechizitoriu și cel al dispunerii începerii judecării pe fond.

Astfel, activitatea judecătorului de cameră preliminară nu privește fondul cauzei, actul procesual exercitat de către acesta neantamând și nedispunând în sens pozitiv sau negativ, cu privire la elementele esențiale ale raportului de conflict: faptă, persoană și vinovăție.

De altfel, elocventă în acest sens este o altă decizie a Curții Constituționale⁴ care a constatat că existența unui caz dintre cele prevăzute de art. 16 alin. (1) lit. a)-j) din Codul de procedură penală ar putea fi valorificată **doar în faza de judecată**, fiind de competența instanței de judecată competente să soluționeze fondul cauzei să pronunțe - în condițiile art. 396 alin. (5)-(8) din Codul de procedură penală - o soluție de achitare sau încetare a procesului penal. Curtea constată că **valorificarea cazurilor care împiedică punerea în mișcare și exercitarea acțiunii penale excedează competenței judecătorului de cameră preliminară**, astfel cum este aceasta circumscrisă în raport cu obiectul camerei preliminare.

Față de cele arătate mai sus camera preliminară reprezintă o fază separată a procesului penal, distinctă de urmărirea penală și de judecată. Funcția de verificare a legalității trimiterii în judecată apare ca o instituție *sui generis*, de sine stătătoare. Judecătorul de cameră preliminară nu face acte de urmărire penală, dar nici nu judecată, el efectuând un control de legalitate *a posteriori* atât a actului de trimitere

² A se vedea, în acest sens, și Decizia CCR nr. 166/2015, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 264 din 21 aprilie 2015.

³ Decizia nr. 217/2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 207 și art. 223-239 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 459 din 21 iunie 2016.

⁴ Decizia nr. 239/2018 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 83 lit. h), art. 286 alin. (1) și art. 342 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 584 din 10 iulie 2018.

în judecată, cât și a probelor pe care se bazează acesta, astfel încât întreaga fază de urmărire penală să fie examinată și cercetată, iar actele procesuale, procedurale, probele sau procedeele probatorii efectuate sau obținute prin încălcarea echitabilității procedurilor să fie eliminate⁵.

Dispozițiile procesual penale din art. 371 C. pr. pen. arată că *obiectul judecării* se raportează la fapta și persoana arătate în cuprinsul actului de sesizare – rechizitoriu, după încheierea judecătorului de cameră preliminară de începere a judecării.

Potrivit art. 475 C. pr. pen., *obiectul sesizării* Înaltei Curți de Casație și Justiție are loc dacă, în cursul judecării, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, *constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective* și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.

Din analiza textului rezultă că titular al cererii de sesizare pentru pronunțarea unei astfel de hotărâri prealabile poate fi numai un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, **investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță**. Așa cum se precizează și în Decizia nr. 270/2016 a ÎCCJ, referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, instanța supremă, în baza dispozițiilor art. 475 și urm. C. pr. pen., constituie un mecanism juridic ce are ca scop unificarea practicii judiciare, hotărârile preliminare fiind pronunțate înaintea soluționării definitive a cauzelor, pentru a evita situația imposibilității producerii efectelor acestor hotărâri asupra cauzelor penale soluționate definitiv.

De altfel, Curtea Constituțională⁶ a arătat că procedura sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept nu are valoarea unei căi de atac, ci *valoarea unui incident procedural* prin care se soluționează o problemă juridică apărută într-un proces în curs de desfășurare. De altfel, introducerea de către legiuitor a mențiunii „*în cursul judecării*” în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală denotă **intenția acestuia de a exclude judecătorul de drepturi și libertăți și judecătorul de cameră preliminară din sfera titularilor cererii referitoare la pronunțarea unei hotărâri prealabile**.

⁵ Înalta Curte de Casație și Justiție, S. pen., Judecător de cameră preliminară, încheierea nr. 827 din 14.09.2017, www.iccj.ro.

⁶ Decizia nr. 636/2017 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 47 din 17 ianuarie 2018.

Prin dispoziția legală menționată, de altfel, nici judecătorii nu pot sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept și nici tribunalele, curțile de apel și Înalta Curte de Casație și Justiție cu ocazia **soluționării unor cauze în primă instanță**. Această sesizare poate avea loc numai în procedura soluționării căii de atac a apelului, care soluționează cauza în ultimă instanță.

Așa cum reiese din dispozițiile art. 475 Cod procedură penală, pentru admisibilitatea declanșării procedurii de sesizare în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile rezultă o serie de condiții care trebuie întrunite cumulativ și anume:

- existența unei cauze în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele enumerate expres de 475 C. pr. pen.;
- chestiunea de drept supusă dezlegării să conducă la soluționarea în fond a cauzei respective;
- problema de drept nu a fost dezlegată de Înalta Curte printr-o altă hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Dacă analizăm sesizarea Curții de apel cu o problemă privind pronunțarea unei hotărâri prealabile a Înaltei Curți vom observa că aceasta **a fost făcută în cadrul contestației** împotriva unei încheieri pronunțată de judecătorul de cameră preliminară din cadrul instanței inițial investită cu soluționarea cauzei privind începerea judecării și nu față de o cauză care a fost soluționată „pe fond” de către instanță.

Se constată în acest sens că nu este îndeplinită condiția existenței unei cauze pendinte aflată în **curs de judecată în ultimă instanță**, astfel că aceasta nu este admisibilă. Faptul că ordonanța prin care s-a pus în mișcare acțiunea penală pentru o faptă care ar fi fost prescrisă și emiterea actului de sesizare a instanței – rechizitoriu nu depinde de lămurirea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unei chestiuni de aplicare a dispozițiilor legale, care poate fi făcută după începerea judecării, atunci când judecătorul de cameră preliminară dispune prin încheiere începerea cercetării judecătorești.

Exista însă și posibilitatea ca judecătorul de cameră preliminară, dacă constată existența unei ordonanțe de începere a urmăririi penale să înlăture actul întocmit cu nerespectarea dispozițiilor art. 7 (*obligativitatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale dacă nu există vreo cauză legală de împiedicare*) C. pr. pen., art. 16 alin. (1) lit. f) (*acțiunea nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă nu mai poate fi exercitată dacă a intervenit prescripția răspunderii penale*) și art. 309 (*punerea în mișcare a acțiunii penale se face dacă nu există niciun dintre cazurile de împiedicare prevăzute la art. 16 alin. (1) C. pr. pen.*), cu consecința restituirii cauzei la procuror potrivit dispozițiilor art. 346 alin. (3) lit. a) C. pr. pen.

A se solicita în mod subsecvent împlinirea termenului de prescripție pe cale incidentală, ca temei concret al unor nelegalități al actelor constatate și a se pronunța asupra prescripției ar transforma mecanismul hotărârii prealabile prin încălcarea competenței stabilite de legiuitor în sensul că judecătorul de cameră preliminară s-ar putea pronunța în mod definitiv asupra unei cauze care împiedică exercitarea acțiunii penale, lucru care se poate face numai în fața instanței de judecată.